

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.21, maj 2023

Indledningen er redigeret af Stine Kysø Pedersen og Steen Tullberg
Tilsyn ved

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktcommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2026

Indledning til

“Om vor tredie Troes-Artikel [Den christelige Børnelærdom, 1. udgave, 1. artikel]”

ved Anders Holm

Indhold

- 1 Oversigt over artiklerne i *Kirkelig Samler*
- 2 Indhold
- 3 Anden udgave
- 4 Anvendt litteratur

1 Oversigt over artiklerne i *Kirkelig Samler*

“Om vor tredie Troes-Artikel” er den første af 21 artikler, som Grundtvig skrev i *Kirkelig Samler* i årene 1855-1861. En oversigt over disse vises nedenfor, og indledningen til hver af dem fås ved at klikke på de respektive links.

“Om vor tredie Troes-Artikel”

[“Om den Christelige Børnelærdom”](#)

[“Den Christelige Daabspagt”](#)

[“Herrens Bøn ‘Fadervor.’”](#)

[“Det Ny Testaments Christendom!”](#)

[“Forsagelsen i Daabs-Pagten”](#)

[“Den apostelige Troes-Bekjendelse i den christelige Daabspagt”](#)

[“De syv Sakramenter”](#)

[“De christelige Livstegn”](#)

[“Det christelige, aandelige og evige Liv”](#)

[“Det medfødte og det gjenfødte Menneskeliv”](#)

[“Ordet og Troen efter Christi egen Lærdom”](#)

[“Det christelige Ægteskab”](#)

[“Tro og Haab og Kjærlighed”](#)

[“Den guddommelige Treenighed”](#)

[“Skriftemaal og Altergang”](#)

[“Præste-Frihed i Folke-Kirken”](#)

[“Den christne Tro og den christelige Lærdom”](#)

[“Menneske-Historien og Bibel-Historien hos Jøderne og de Christne”](#)

[“Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem”](#)

[“Det evige Livs-Ord af Vorherres egen Mund til Menigheden”](#)

2 Indhold

“Om vor tredie Troes-Artikel” udkom som den første i artikelserien i *Kirkelig Samler* i sidste halvdel af januar 1855 (se [oversigten i afsnit 1](#)). I artiklen peger Grundtvig i forlængelse af det fokus på Guds handlen, der udgør et centralt element i hans “mageløse opdagelse”, på Helligåndens gerning i menigheden som kristenlivets kilde og understreger, at denne gerning forudsætter frihed. Undervejs giver han en række eksempler på, hvornår denne frihed kan være truet.

Grundtvig forklarer indledningsvis, at han ligesom apostlene kun skriver for og til sine medkristne (jf. underoverskriften “(Til de Troende.)”). Derpå gør han opmærksom på, at der med tredje trosartikel menes tredje led i den apostolske trosbekendelse. Det er den bekendelse, oplyser han, der svares ja til ved dåben, hvorved de kristne får del i den syndsforladelse og det salighedshåb (håb om frelse), Kristus har lovet alle troende. Hans antagelse er, at hans læsere – som han skriver til i anden person – nok vil være nogenlunde bekendte med bekendelsens to første led om Faderen og Sønnen, men trænger til mere oplysning om tredje led om Helligånden (7-10).

På den baggrund giver Grundtvig en nuanceret redegørelse for funktionen af trosbekendelsens tredje led om Ånden, der på grund af forbindelsen til Faderen og Sønnen kaldes “Naadens og Sandhedens Aand” (10). I forlængelse af første og andet led udtrykker tredje led det, der er frugten af Guds faderlige nåde og hans søns “*Kiødpaatagelse*” (inkarnationen), og “*Midlerne*” (10), dvs. måden, hvorpå Jesu Kristi nåde tildeles, når Ånden med Guds eget ord kalder og forsamler til dåb og nadver. Det synes at være Grundtvigs pointe, at netop i disse to sakramenter skænkes syndernes forladelse, kødets opstandelse og det evige liv, der omtales i tredje trosartikel.

I forlængelse heraf gør Grundtvig rede for, at trosbekendelsen ved dåben er et ord af Herrens egen mund, som blev givet apostlene og hele menigheden til at kende Guds folk og rige i modsætning til denne verdens folk og riger og til at skelne hans Ånd fra andre. Af den grund betragter Grundtvig det som en historisk fejludvikling, at apostlenes efterfølgere (præster, biskopper og paver) tidligt gjorde sig til herrer over menigheden og dens tro og derved påtog sig Helligåndens opgave på jorden. Selv om Luther opdagede denne "Grund-Vildfarelse," hvilket var et "Kæmpeskridt" i retning af at bruge og forstå "vor *tredie* Troes-Artikel ret, ved at holde sig til den *Aand*, som ene kalder, forsamler, oplyser og helliggjør den hele Menighed" (11), så forsvandt dette fremskridt i indsigt efter Grundtvigs mening hurtigt. Det skete, da "de Skrift-Kloge" (formentlig teologerne efter reformationen) trådte i pavens og gejstlighedens sted og fremkom med den udlægning af trosbekendelsen, at den var udsprunget af Det Nye Testamente i stedet for omvendt. Da de samtidig anså deres egen fortolkning af Skriften for den eneste rette, bemægtigede de sig herved som nye paver menigheden og troen i kirken (11-12).

Grundtvig gennemgår i anden del af artiklen, hvad han betragter som en række problematiske oversættelser af trosbekendelsen, der bevirker, at menigheden ikke får gavn af tredje led om Helligånden. Desuden kommer han ind på Helligåndens funktion som person i den guddommelige treenighed og på, hvordan Helligånden efter pinseunderet gennem tiden har talt på ethvert folks modersmål. Det sidste er dog ofte ikke gået op for de kristne, konstaterer Grundtvig, da deres naturlige tankegang meget tit er besmittet af verdens åndløshed. Dvs. man mangler den folkets ånd, der skal til for at påskønne Helligåndens gerning. Grundtvig udtrykker det sådan, at vi må "kiende vor naturlige *Folkelighed* og vor naturlige *Kiærlighed* i deres bedste Skikkelse" (18), og heri må der være så megen åndelighed og hjertelighed, at det giver en "levende Maalestok" (18), der kan vise den uforlignelige kraft og kærlighed, der bor i Guds folk (13-18). Grundtvig havde tidligere behandlet dette tema indgående og fremsat lignende synspunkter i artiklerne "Folkelighed og Christendom" (Grundtvig 1847) og "Om Folkeligheden og Dr. Rudelbach" (Grundtvig 1848).

I artiklens sidste del berører Grundtvig forholdet mellem ånd og frihed. Han betoner, at den enkeltes erfaring sker i menighedsfællesskabet, som skænkes ved Helligånden. Alt må gøres for at værne om og beskytte den enkeltes frivillige deltagelse i menigheden. Der må ikke lyves eller trues for at få mennesker til at bekende en tro, de ikke har. Grundtvig hentyder dermed til samtidens statskirkeordning, som han mener, stiller sig i vejen for Helligåndens virke i menigheden. Hvis man er "*frihedsskye*", skyder man "*Herrens Aand* fra sig" (19). Herrens ånd kan kun åbenbares i frihed. På de sidste sider forklarer Grundtvig, hvordan det, at Guds Ånd indfinder sig, er forudsætningen for, at kristenlivet kan leves, som det skal (19-22).

3 Anden udgave

I 1868 udkom "Om vor *tredie* Troes-Artikel" og de øvrige artikler fra *Kirkelig Samler* i den samlede bogudgave, *Den christelige Børnelærdom*, kaldet "Anden Udgave". En generel indledning til andenudgaven kan tilgås ved at klikke [her](#).

4 Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1847) "Folkelighed og Christendom" i *Dansk Kirketidende*, nr. 107, sp. 33-44. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1848) "Om Folkeligheden og Dr. Rudelbach" i *Dansk Kirketidende*, nr. 124, sp. 313-323. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1868) *Den christelige Børnelærdom, betragtet af Nik. Fred. Sev. Grundtvig. Anden Udgave, optrykt efter "Kirkelig Samler"*. København.